

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 12CoP/146/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2723200493
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 11. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Ľubica Bundzelová
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2023:2723200493.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedníčky senátu: JUDr. Ľubica Bundzelová a sudkýň: JUDr. Katarína Slováčeková a Mgr. Andrea Hadnagyová, v právnej veci starostlivosti o maloleté dieťa: A. B., nar. XX.XX.XXXX, v konaní zastúpené procesným opatrovníkom: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Senica, dieťa rodičov: matka – C. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom: D. XX, a otec – A. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom: D. XX, za účasti Krajskej prokuratúry Trnava, o nariadenie ústavnej starostlivosti, o odvolaní matky proti rozsudku Okresného súdu Senica č. k. SI-9P/35/2023-53 zo dňa 13. júla 2023, takto

rozhodol:

- I. Rozsudok súdu prvej inštancie sa potvrdzuje.
- II. Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

1. Rozsudkom napadnutým odvolaním súd prvej inštancie výrokom I. nariadil nad maloletým A. ústavnú starostlivosť, ktorá sa bude vykonávať v Centre pre deti a rodiny E., F. F. XXX/XX, E., G.: XX XXX XXX, výrokom II. určil matke povinnosť prispievať na výživu maloletého A. mesačne sumou vo výške 30 % zo sumy životného minima na nezaopatrované nepľnoleté dieťa podľa osobitného zákona vždy do 20. dňa toho ktorého mesiaca vopred na účet Centra pre deti a rodiny E., výrokom III. určil otcovi prispievať na výživu maloletého A. mesačne sumou 100,- eur vždy do 20. dňa toho ktorého mesiaca vopred na účet Centra pre deti a rodiny E., výrokom IV. určil rodičom maloletého lehotu jedného roka na úpravu ich rodinných a sociálnych pomerov tak, aby mohli osobne vykonávať starostlivosť o maloletého a výrokom V. rozhodol o trovách konania tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

2. Napadnutý rozsudok po citácii § 44 ods. 1, 3 písm. c) a 4, § 54 ods. 1, 2 a 5, § 55 ods. 2, § 62 ods. 1 až 3, § 75 ods. 1, § 76 ods. 1, § 81 ods. 2 z. č. 36/2005 Z. z. o rodine (ďalej len „Zákon o rodine“), § 2 písm. c) bod 2. zákona č. 601/2003 Z.z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „Zákon o životnom minime“) v znení účinnom do 30.06.2023, § 2 písm. c) bod 2. Zákona o životnom minime v znení účinnom po 30.06.2023, § 5 ods. 1 Zákona o životnom minime, § 73 ods. 2 písm. d) bodu 5. zákona č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov súd prvej inštancie vecne odôvodnil tým, že rodina maloletého je oddelením Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Senica riešená od 11.04.2019 na základe skutočnosti, že medzi rodičmi maloletého A. malo dôjsť k trestnému činu súlože medzi príbuznými na tom skutkovom základe, že ako príbuzní v priamom rade (otec s dcérou) minimálne od roku 2015 až do roku 2018 na rôznych miestach vykonávali medzi sebou pravidelnú a dobrovoľnú súlož, čím sa z takto vykonanej súlože narodil maloletý. Za uvedený skutok boli právoplatne odsúdení a matke bolo uložené aj ochranné psychiatrické liečenie ambulantnou formou.

3. Podľa lekárskeho správ matka trpí od detstva ľahkou duševnou zaostalosťou (v roku 2014 psychodiagnosticky hodnota IQ 66), pričom v záťaži je možnosť afektívnych rozlád ako nevládnutie stresogénneho tlaku, potreba pri vážnych rozhodnutiach využiť inštitút asistovaného rozhodovania a podobne, pričom ide o trvalý stav. Matke je podávaná medikácia za účelom redukcie afektívnej dráždivosti, neužívaním medikácie sa môže prejavovať zvýšenou iritabilitou a afektívnymi rozladami v stresogénnej záťaži. Matka je liečená psychiatricky od roku 2009, v súčasnosti nastavenú medikáciu od apríla 2023 neužíva, nakoľko to nepovažuje za potrebné. Stav matky (ľahká duševná zaostalosť) nie je liečiteľný, medicínsky je možné ovplyvniť iba symptómy (afektívna dráždivosť, konfliktnosť, poruchy správania apod.) Jej správanie je menlivé, často má opozičné postoje, nerešpektuje autority, odporúčania lekárov niekedy dodržiava (podľa aktuálneho psychického rozpoloženia), inokedy presadzuje a realizuje vlastný názor, nie vždy prospešný jej situácii. Z trestného spisu vyplýva, že po nariadení ochrannej liečby psychiatrickej bola liečba aj začatá, ale doposiaľ nie je ukončená.

4. Z uvedeného vyplýva, že matke nastavená medikácia slúži na redukcii afektívnej dráždivosti, neužívaním medikácie sa môže prejavovať zvýšenou iritabilitou a afektívnymi rozladami v stresogénnej záťaži. Ako to potvrdzuje aj výsluch samotných rodičov, matka v súčasnosti, keď samovoľne upustila od užívania liekov napriek opačnému stanovisku jej ošetrojúceho lekára, v situáciách, keď ju otec maloletého A. (súčasne aj jej otec) po sexuálnej stránke odmieta (z dôvodu protizákonnosti), táto je v amoku, tento stav trvá 4-5 hodín, počas ktorého rozbíja taniere, fyzicky atakuje otca maloletého. Samovoľné upustenie od nastavenej medikácie matkou je pri zohľadnení jej zdravotného stavu závažnou skutočnosťou, ktorá sa negatívne prejavuje v jej správaní. Medzi rodičmi maloletého jednak vznikajú v dôsledku zvýšenej dráždivosti matky hádky, ktorá fyzicky útočí na otca, rozbíja taniere, čo nepochybne nie je prostredie vhodné na zdravý vývin maloletého. Uvedená situácia je umocnená tým, že matka maloletého ako súčasne aj dcéra otca maloletého A. naďalej sexuálne túži po intímnom styku s jej vlastným otcom (súčasne otcom maloletého A.). Zrejme nepôsobilo dostatočne prevýchovne na ňu ani odsúdenie za takéto konanie v minulosti. Odmietavý postoj otca maloletého v sexuálnej oblasti pôsobí na matku iritujúco. Skutočnosť, že by aj v súčasnosti incest medzi rodičmi maloletého A. bol uskutočňovaný, síce preukázaná nebola, sú tu však závažné podozrenia na takýto stav ako to uviedol a odôvodnil aj procesný opatrovník. No samotná snaha matky o ďalší intímny pomer s jej otcom je nepochybne. Páchanie protiprávnej činnosti (trestnej činnosti - súlož medzi príbuznými) nemožno považovať za prostredie vhodné pre zdravý vývin maloletého, práve naopak, navyše sa ide aj o morálne nežiaduce správanie.

5. Súd prvej inštancie v tejto súvislosti poukázal na správu ÚPSVaR Senica zo dňa 15.03.2023, v ktorej psychológ (H. I.) uviedol, že z hľadiska psychológa nemôže súhlasiť s tým, aby sa dieťa z pohľadu zdravého psychosociálneho vývinu vrátilo do takéhoto prostredia (zmätkov pri definovaní rolí otec/starý otec, ako sa bude vyvíjať identita maloletého, je syn/vnuk, aký bude jeho sexuálny vývin, či si neosvoji nevhodné sexuálne správanie). Rodina v súčasnosti neplní svoj účel zabezpečiť zdravý vývin v oblasti fyzickej, emocionálnej, kognitívnej, sociálnej a morálnej pre maloletého. Súd prvej inštancie nepovažoval za potrebné v tejto súvislosti vykonávať dokazovanie znalcom. Samostatne na základe vlastnej úvahy a skúseností bol schopný prijať záver o nevhodnosti súčasného prostredia v domácnosti rodičov maloletého na jeho zdravý vývoj podporený uvedenou správou zo dňa 15.03.2023. Výpoveď samotnej matky bol taktiež pre súd prvej inštancie dostatočným dôkazom na posúdenie danej veci ohľadom nariadenia ústavnej starostlivosti za stavu, keď skúmal, či je možné maloletého zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti, resp. pestúnskej starostlivosti, avšak s negatívnym zistením.

6. Súčasný stav ohľadom maloletého je taký, že tento bol v konaní pod sp. zn. 11P/3/2022 na základe uznesenia zo dňa 25.01.2022 (vykonateľného dňa 25.01.2022 a právoplatného dňa 24.03.2022) umiestnený neodkladným opatrením zo dňa 27.01.2022 do Centra pre deti a rodiny E. z dôvodu, že situácia, kedy je maloletý v osobnej starostlivosti matky a otca bola nevyhovujúca, nakoľko dieťa pochádza z partnerského vzťahu otca s vlastnou dcérou, rodičia nedokázali zabezpečiť takú starostlivosť o maloletého, aby boli vytvorené vyhovujúce podmienky pre jeho zdravý vývin. Matka maloletého je psychiatrickým pacientom a vynechanie liekov viedlo u nej v minulosti k pokusu o samovraždu s následným ošetrovaním v nemocnici. Matka nevedela maloletého k rozvíjaniu jeho psychomotorických schopností, nečítala si s ním, neučila ho rozprávať a pomenovávať veci okolo, len pasívne pozeral na televíziu alebo sa hral s mobilom. Maloletý podľa lekárskeho správ zaostával vo vývoji, v rečovej oblasti bol na úrovni veku 10 - 12 mesiacov (pri jeho veku 3,5 roka), jeho výchova javila znaky vážneho ohrozenia najmä jeho duševného zdravia.

7. Taktiež zo spisu sp. zn. 11P/87/2022 vyplýva, že súdom bolo uložené výchovné opatrenie v trvaní 6 mesiacov (od 30.01.2023 do 30.07.2023), ktorým dočasne odňal maloletého z osobnej starostlivosti jeho rodičov a nariadil mu na účely zabezpečenia úpravy rodinných a sociálnych pomerov pobyt v Centre pre deti a rodiny E.. Pobyt maloletého v Centre pre deti a rodiny E. tak kontinuálne pokračoval od 27.01.2022. K úprave rodinných a sociálnych pomerov maloletého doposiaľ nedošlo. Bolo zistené, že bytové pomery v domácnosti rodičov maloletého nie sú vyhovujúce pre bezpečný rast maloletého. Z tohto dôvodu nie je ani umožnený zo strany Centra pre deti a rodiny E. pobyt maloletého u rodičov cez noc, iba cez deň. Toto však nebol dôvod na nariadenie ústavnej starostlivosti, dôvody sú predovšetkým na strane matky, ktorá odmieta liečbu užívaním liekov a súčasne sa naďalej fakticky pokúša o ďalší intímny pomer s osobou, ktorá je v jej rodnom liste zapísaná ako jej otec, čo matka vyjadrila výslovne pred súdom prvej inštancie. Uvedené konanie matky z právneho hľadiska vytvára protiprávny stav. Takéto konanie je potrebné taktiež odsúdiť aj z morálneho hľadiska a jednoznačne chrániť maloletého (navyše pochádzajúce z incestného pomeru) pred negatívnym pôsobením takéhoto prostredia na jeho budúci vývin aj z hľadiska psychosociálneho, emocionálneho, a pod. Najmä matkou je vytváraný stav, kedy dochádza jednoznačne k vážnemu ohrozeniu výchovy maloletého v dôsledku nedostatku najmä mravnej spôsobilosti rodičov (najmä matky) a ako vyplýva z dokazovania aj k vážnemu narušeniu výchovy maloletého v čase, keď bol v domácnosti jeho rodičov, čo viedlo k podaniu návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia (11P/3/2022), ktorému súd prvej inštancie z dôvodov uvedených v predmetnom rozhodnutí aj vyhovel.

8. Po umiestnení maloletého do Centra pre deti a rodiny E. možno konštatovať, že pobyt v tomto zariadení z hľadiska zdravého vývoja maloletého a jeho výchovy je mu prospešný. Kontakt s rodičmi má maloletý zachovaný a je rodičmi aj pravidelne realizovaný. Súd prvej inštancie potom z týchto dôvodov po zistení, že maloletého nemožno zveriť ani do náhradnej osobnej starostlivosti, ani do pestúnskej starostlivosti, nariadil nad maloletým ústavnú starostlivosť, nakoľko uložené výchovné opatrenie (v konaní 11P/87/2022) nevedlo u matky k náprave, ktorá s otcom žije v spoločnej domácnosti, z ktorého dôvodu nebolo možné maloletého zveriť do osobnej starostlivosti jeho otca. Ústavná starostlivosť sa bude vykonávať v Centre pre deti a rodiny E., F. F. XXX/XX, E., G.: XX XXX XXX, ktoré je v blízkosti bydliska rodičov, čo im umožňuje (bez výrazných finančných nárokov) realizovať stretávanie s maloletým. Súčasne súd prvej inštancie určil rodičom maloletého lehotu jedného roka na úpravu ich rodinných a sociálnych pomerov tak, aby mohli osobne vykonávať starostlivosť o maloletého. Súd prvej inštancie bude sústavne sledovať spôsob výkonu ústavnej starostlivosti.

9. Vzhľadom ku skutočnosti, že súd prvej inštancie nariadil nad mal. A. ústavnú starostlivosť, zároveň bolo nevyhnutné uložiť rodičom maloletého povinnosť poskytovať mu výživné na účet zariadenia, do ktorého je umiestnený. Pri určovaní rozsahu plnenia tejto vyživovacej povinnosti súd prvej inštancie vychádzal z toho, že jediným príjmom matky je čiastočný invalidný dôchodok vo výške 63,40 eur mesačne, iný príjem matka nemá, nemá ani inú vyživovaciu povinnosť. S ohľadom na zdravotný stav matky však možnosti na zabezpečenie si iného príjmu v súčasnosti na jej strane možné nie sú. Z uvedených dôvodov bola matke určená povinnosť prispievať na výživu maloletého sumou vo výške 30 % zo sumy životného minima na nezaopatrené neplnoleté dieťa podľa osobitného zákona mesačne vždy do 20. dňa mesiaca vopred na účet Centra pre deti a rodiny E.. U otca súd prvej inštancie vychádzal z toho, že taktiež má len jednu vyživovaciu povinnosť, jeho príjem je priemerne vo výške 1 121,- eur. Uvedený priemer bol dosiahnutý v dôsledku vyplatenia tzv. motivačného príspevku v mesiaci február 2023. Vzhľadom na príjem matky je práve na otcovi bremeno uhrádzania všetkých nákladov spojených s vedením domácnosti, príjem je z jeho strany používaný na dokončenie prerábky domu, ide o nevyhnutné rekonštrukčné práce, aby bol tento dom obývatel'ný. Súd prvej inštancie preto zohľadnil stanovisko otca, že je schopný prispievať na výživu mesačne sumou 100,- eur, čo v danej situácii zohľadňuje odôvodnené potreby oprávneného (maloletého) ako aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného (otca).

10. O náhrade trov konania súd prvej inštancie rozhodol podľa ustanovenia § 52 z. č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „Civilný mimosporový poriadok“), podľa ktorého žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania, ak tento zákon neustanovuje inak.

11. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podala odvolanie matka, ktorá dôvodila tým, že maloletý je neprávnym v ústavnej starostlivosti. Nemali žiadneho advokáta, nebol im pridelený, a preto je rozsudok neplatný. Sociálka vôbec nevie, aký je maloletý od troch rokov samostatný. Učila ho, aby sa v živote

nestratil. Učila ho zaobchádzať s peniazmi, dala mu sem-tam peňaženku a on si zaplatil tovar s hotovými, aj s kreditnou kartou, tak nemôže byť zaostály. To, že nerozpráva, to je v poriadku, veď sa vyvíja. Od začiatku je sociálka proti nim a nie je možné, aby došlo k chybe sociálky. Maloletý je na nej závislý až moc a nemal by trpieť bez rodičov. Ako matka sa domáha od začiatku, aby bol maloletý naďalej v jej starostlivosti a nezostával detskom domove. Nevie, z čoho je vlastne obvinená, keď jej súd nechce vrátiť syna. Nič zlého neurobila. Pani J. zo E., sociálna pracovníčka, im zakázala chodiť s maloletým von, ktorý si nemôže kúpiť ani rohlík a čo chce, ani nemôže ísť na vychádzky. Maloletý teraz trpí, že nemôže byť s rodičmi, musí byť v ústavnej starostlivosti. Má byť s rodičmi a nie vyrastať bez nich.

12. K odvolaniu matky sa vyjadril otec, ktorý uviedol, že matka sa chce starať o maloletého samozrejme aj s ním. Chcú, aby bol s nimi doma a vyrastal v ich spoločnosti. Detský domov maloletému nič neprinesie, má tam traumy, prestal hovoriť, nehrá sa s deťmi, všetko mu zakazujú, prestali im dávať maloletého von a aj domov. Keď prídu na návštevu do detského domova, tak len na 30 minút, nie na dve hodiny ako to bolo určené súdom.

13. K odvolaniu matky sa vyjadril procesný opatrovník. Uviedol, že rodina je oddelením riešená od 11.04.2019 a naďalej sú vykonávané pravidelné šetrenia. Po pojednávaní dňa 29.06.2023 bola matka v zlom psychickom stave, otec uviedol, že zdravotný stav matky sa zhoršuje, neužíva predpísané lieky, chcel by jej veľmi pomôcť, no nevie ako. S rodinou sa dohodli, že ihneď pôjdu na kontrolu k H. I., aby posúdil zdravotný stav matky, nakoľko bola veľmi nervózna a plakala. H. I. telefonicky kontaktovali s tým, že matku odporučili k nemu na vyšetrenie. Matka bola ešte v ten deň hospitalizovaná na psychiatrickom oddelení v Nemocnici v Pezinku, H. I. zabezpečil pre matku rýchlu zdravotnú pomoc. Dňa 10.07.2023 matka podpísala reverz a z hospitalizácie odišla. Počas šetrenia dňa 02.08.2023 sa matky pýtali z akého dôvodu opustila liečenie. Vyjadrila sa, že nemocnicu opustila z dôvodu, že na hospitalizácii nemohla už ďalej vydržať, lekári ju však aj po podpísaní reverzu nechceli pustiť, riešili s ňou nutnosť jej liečby, načo reagovala afektívne a začala byť nervózna. Uviedla, že bola už na kontrole u H. I. a ďalšiu kontrolu má naplánovanú na deň 23.08.2023, má predpísanú medikamentóznú liečbu, bola poučená o užívaní.

14. Procesný opatrovník nezakázal návštevy maloletého v centre. Je v záujme maloletého, aby styk s rodičmi prebiehal pravidelne a v dostatočnej časovej dobe. Po umiestnení dieťaťa do centra vo februári 2022, kedy rodičia maloletého dlhšiu dobu nevideli, boli rodičia upozornení, aby maloletého v centre pravidelne navštevovali. Po upozornení sa návštevy rodičov uskutočňovali pravidelne. Na pojednávaní sa matka vyjadrila, že styk s dieťaťom jej nestačí a s maloletým by chcela tráviť viac času, čo riešila následne sociálna pracovníčka centra. Spoločne dospeli k najlepšiemu riešeniu, ktoré vyhovovalo aj matke. Maloletý chodieval na styk s rodičmi pravidelne každý týždeň s tým, že rodina chodievala von na vychádzky, styk trval aj niekoľko hodín, rodičia maloletého v dohodnutom čase vrátili späť do centra. Po zhoršení zdravotného stavu matky sa styk teraz realizuje v centre, kde je styk pod dohľadom sociálnej pracovníčky. Psychický stav matky sa zhoršuje, v centre vystupuje agresívne, vznikajú konflikty medzi ňou a pracovníkmi centra. Na základe týchto skutočností vznikajú obavy o zdravie dieťaťa pri styku mimo centra, nakoľko správanie matky je nevyspytateľné, predpísanú medikamentóznú liečbu užíva nepravidelne, bola hospitalizovaná na psychiatrickom oddelení, z ktorého svojvoľne po podpísaní reverzu odišla. Z vyjadrení matky na pojednávaní vyplynulo, že matka má aj naďalej záujem o to, aby incest medzi ňou a jej otcom aj naďalej pretrvával, s čím otec nesúhlasí, uvedomuje si vážnosť celej situácie. Matka sa už niekoľkokrát vyjadrila, že otca opakovane fyzicky napadla z dôvodu, že s ňou nechcel udržiavať intímny pomer.

15. Takéto prostredie nie je vhodné pre zdravý rozvoj maloletého, ohrozený je aj jeho psychosociálny vývin. V takomto prostredí môže mať zmätok pri definovaní rolí, nie je známe ako sa bude vyvíjať jeho identita a sexuálny vývin. Potenciál rodičov zabezpečovať výchovu maloletého je nedostatočný, zo strany biologických rodičov však maloletý potrebuje permanentnú starostlivosť a vyhovujúce podmienky pre jeho zdravý vývin. Maloleté dieťa sa musí rozvíjať vo všetkých oblastiach psychomotorického vývinu, čo mu však rodičia nevedia zabezpečiť.

16. K odvolaniu matky sa vyjadril prokurátor, ktorý uviedol, že odvolanie matky maloletého nie je dôvodné. Matka okrem iného namietala, že jej nebol súdom pridelený žiaden advokát, avšak uvedená povinnosť súdu nevyplýva zo žiadneho ustanovenia Civilného sporového poriadku alebo Civilného mimosporového poriadku. Matka namietala, že Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Senica postupoval voči rodičom tendenčne, čo je však v príkrom rozpore s obsahom zabezpečených správ zo šetrení

pomerov rodičov, ako aj ďalších súdom prvej inštancie vykonaných dôkazov. Matka nijakým spôsobom nespochybnila dôvody, pre ktoré súd prvej inštancie rozhodol o nariadení ústavnej starostlivosti. Uviedla, že maloletý A. bez prítomnosti rodičov trpí. Obsahom vykonaných dôkazov na pojednávaní však bolo preukázané, že prostredie Centra pre deti a rodiny E. je pre vývoj maloletého prospešné. Súd prvej inštancie jasne a presvedčivo v odôvodnení predmetného rozsudku uviedol, prečo bolo potrebné rozhodnúť o nariadení ústavnej starostlivosti. Na základe uvedených skutočností je potrebné považovať odvolaním napadnutý rozsudok za zákonný, plne rešpektujúci ustanovenia Zákona o rodine, ako aj Civilného mimosporového poriadku.

17. K vyjadreniu procesného opatrovníka k odvolaniu matky sa vyjadrila matka, ktorá uviedla, že sa naďalej lieči u H. I. a ďalej užíva lieky. Nechápe, čo všetci od nich chcú. Sú ako rodičia radi, že majú krásneho syna a každý im robí zle. V detskom domove na ňu nejaká K. začala bezdôvodne útočiť, že neberie lieky a podobne. Čo je zlé na tom, že chce svojho syna do svojej starostlivosti. Naďalej sa o neho môže starať, nič zlé sa nestalo.

18. Krajský súd v Trnave ako súd odvolací (§ 3 ods. 5 Civilného mimosporového poriadku) po zistení, že odvolanie bolo podané v zákonnej lehote (§ 362 ods. 1 z. č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok, ďalej len „Civilný sporový poriadok), oprávneným subjektom - matkou, v neprospech ktorej bolo rozhodnutie vydané (§ 359 Civilného sporového poriadku), proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie, proti ktorému zákon odvolanie pripúšťa (§ 355 ods. 1 Civilného sporového poriadku), po skonštatovaní, že podané odvolanie má zákonné náležitosti (§ 127 a § 363 Civilného sporového poriadku) a že odvolateľka použila zákonom prípustné odvolacie dôvody (§ 365 ods. 1 Civilného sporového poriadku v spojení s § 62 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku), preskúmal napadnuté rozhodnutie bez viazanosti rozsahom (§ 65 Civilného mimosporového poriadku) a dôvodmi odvolania (§ 66 Civilného mimosporového poriadku) s prihliadnutím na prípadné vady konania, iba ak by mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, ktoré ale nezistil (§ 67 Civilného mimosporového poriadku), bez potreby zopakovania alebo doplnenia dokazovania (§ 68 Civilného mimosporového poriadku), postupom bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 Civilného sporového poriadku a contrario), keď miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku bolo oznámené na úradnej tabuli a na webovej stránke súdu minimálne 5 dní pred jeho vyhlásením (§ 219 ods. 3 Civilného sporového poriadku), a dospel k záveru, že odvolanie matky maloletého nie je dôvodné.

19. Predmetom konania vedeného na súde prvej inštancie bolo nariadenie ústavnej starostlivosti nad maloletým, určenie vyživovacej povinnosti matke a otcovi maloletého a lehoty jedného roka na úpravu rodinných a sociálnych pomerov rodičov maloletého A. tak, aby mohli osobne vykonávať starostlivosť o maloletého.

20. Predmetom prieskumu odvolacieho súdu s poukazom na uplatnenú odvolaciu argumentáciu matky maloletého ako aj s poukazom na obsah napadnutého rozsudku je posúdiť, či súd prvej inštancie rozhodol správne, keď rozhodol o nariadení ústavnej starostlivosti nad maloletým. Zároveň odvolací súd bez viazanosti rozsahom (§ 65 Civilného mimosporového poriadku) a dôvodmi odvolania preskúmal aj správnosť závislých výrokov o uložení povinnosti obom rodičom platiť výživné na maloletého po dobu trvania ústavnej starostlivosti a o určení lehoty jedného roka na úpravu ich rodinných a sociálnych pomerov tak, aby mohli osobne vykonávať starostlivosť o maloletého.

21. Odvolací súd sa v prvom rade zaoberal odvolacou námietkou matky, ktorá tvrdila, že počas konania na súde prvej inštancie s otcom maloletého neboli zastúpení advokátom. Vzhľadom na obsah tejto odvolacej námietky, ktorá predstavuje vadu týkajúcu sa procesných podmienok konania, odvolací súd postupom podľa § 380 ods. 2 Civilného sporového poriadku z úradnej povinnosti v prvom rade posudzoval, či konanie pred súdom prvej inštancie nie je zaťažené touto vadou podľa § 365 ods. 1 písm. a/ Civilného sporového poriadku.

22. Procesné podmienky (podmienky konania) predstavujú základné procesné predpoklady na to, aby súd mohol vo veci autoritatívne rozhodnúť. Ich existencia a splnenie je predpokladom poskytnutia súdnej ochrany ohrozeným, alebo poškodeným subjektívnym právam v rozsahu čl. 1 Základných princípov Civilného sporového konania, čo je cieľom civilného konania. Procesný kódex ich definuje ako podmienky, za ktorých môže súd konať a rozhodnúť. Skúmanie splnenia procesných podmienok je úradnou povinnosťou súdu počas celého konania. Vadou predpokladanou v § 365 ods. 1 písm. a/

Civilného sporového poriadku trpí konanie v prípade, ak súd vec prejednal a rozhodol napriek existujúcim nedostatkom týkajúcim sa procesných podmienok.

23. Podľa § 160 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku súd poskytuje stranám poučenia o ich procesných právach a povinnostiach v rozsahu ustanovenom týmto zákonom.(1) Súd vždy poučí strany o ich práve zvoliť si advokáta a o možnosti obrátiť sa na Centrum právnej pomoci.(2)

24. Zakotvenie poučovacej povinnosti súdom v Civilnom sporovom poriadku vyplýva z ústavnoprávneho princípu práva na spravodlivý proces so zreteľom na rovnosť zbraní, opakovane judikovanú Európskym súdom pre ľudské práva. Poučovacia povinnosť sa dotýka len poučenia o procesných právach a povinnostiach, je vylúčené poučovať o hmotnom práve. Z dikcie § 160 Civilného sporového poriadku vyplýva jej rozsah, pričom je generálnou procesnou normou poučovacej povinnosti.

25. Preskúmaním obsahu spisového materiálu odvolací súd dospel k jednoznačnému záveru, že súd prvej inštancie si bezo zbytku a v plnom rozsahu zákonom mu stanovenú poučovaciu povinnosť voči matke (aj otcovi) splnil spôsobom a rozsahom predpísaným v § 160 Civilného sporového poriadku. Z obsahu spisu totiž vyplýva, že prvým procesným úkonom vo vzťahu k matke maloletého (súčasne aj jeho otcovi) bolo doručovanie návrhu na začatie konania spolu s prílohami, súčasťou ktorého bol aj v písomnej podobe doručovaný obsahly súbor poučení o procesných právach a povinnostiach účastníka konania vrátane práva na zvolenie si advokáta a o možnosti obrátiť sa na Centrum právnej pomoci. Predmetné poučenie bolo matke doručené do vlastných rúk 02.06.2023, čo vyplýva z pripojenej doručky. V konkrétnostiach bola matka takto poučená v rámci všeobecnej poučovacej povinnosti o práve zvoliť si advokáta na zastupovanie v súdnom konaní, tiež postupom podľa z. č. 327/2005 Z.z. o možnosti zastúpenia v prípade materiálnej núdze. Nemožno teda pochybovať o tom, že poučovacia povinnosť súdu prvej inštancie voči matke bola plne vyčerpaná.

26. Pokiaľ matka napriek uvedenému poučeniu nevyužila zákonom jej dané procesné oprávnenia v plnom rozsahu pri splnení si poučovacej povinnosti súdom prvej inštancie, nemôže to rozhodne ísť na ťarchu správnosti postupu súdu prvej inštancie, ale výlučne samotnej matky.

27. Podľa § 387 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne (1). Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody (2).

28. V ďalšom odvolací súd v zmysle vyššie citovaného zákonného ustanovenia uvádza, že v celom rozsahu preberá súdom prvej inštancie zistený skutkový stav, pričom má za to, že súd prvej inštancie vykonal dokazovanie v rozsahu potrebnom pre posúdenie návrhom uplatneného nároku, jeho výsledky jednotlivo i vo vzájomných súvislostiach správne vyhodnotil a napokon dospel k správnym skutkovým zisteniam pokiaľ ide o skutočnosti právne rozhodné pre posúdenie dôvodnosti nariadenia ústavnej starostlivosti nad maloletým, pričom sa vysporiadal so všetkými podstatnými argumentami účastníkov. Pretože odvolací súd v celom rozsahu zdieľa i právne závery súdu prvej inštancie vo veci, ktorý na vec aplikoval správne hmotnoprávne ustanovenia, tieto v súvislosti s danou vecou i správne vyložil, s poukazom na ustanovenie § 387 ods. 2 Civilného sporového poriadku odvolací súd poukazuje na písomné vyhotovenie napadnutého rozsudku. Odvolací súd ani s prihliadnutím na odvolacie argumenty matky nenachádza dôvod, pre ktorý by sa mal od záverov súdu prvej inštancie ohľadom nedôvodnosti nariadenia ústavnej starostlivosti odchýliť, keď súd prvej inštancie správne zistil všetky skutočnosti potrebné k rozhodnutiu.

29. Odvolací súd dopĺňa, že samotný fakt, že sa matka s dôvodmi uvedenými v rozhodnutí súdu prvej inštancie nestotožňuje, ešte neznamená, že závery v ňom obsiahnuté nie sú správne. Súd prvej inštancie totiž zrozumiteľným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré rozhodol o nariadení ústavnej starostlivosti nad maloletým uložení povinnosti obom rodičom platiť výživné na maloletého po dobu trvania ústavnej starostlivosti a určil rodičom lehotu jedného roka na úpravu ich rodinných a sociálnych pomerov tak, aby mohli osobne vykonávať starostlivosť o maloletého.

30. Odvolací súd pre nutnosť vyporiadania sa s odvolacími námietkami matky v súlade s § 387 ods. 2 Civilného sporového poriadku dopĺňa nižšie uvedené.

31. Podľa § 44 ods. 1, 3 písm. c) a 4 Zákona o rodine náhradnou starostlivosťou je viacero osobitne usporiadaných, na seba nadväzujúcich a vzájomne sa podmieňujúcich dočasných opatrení, ktoré nahrádzajú osobnú starostlivosť rodičov o maloleté dieťa v prípadoch, ak ju rodičia nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť.(1) Náhradnou starostlivosťou je ústavná starostlivosť.(3) Súd pri rozhodovaní o tom, ktorý zo spôsobov náhradnej starostlivosti zvolí, vždy prihliadne na záujem maloletého dieťaťa.(4)

32. Podľa § 54 ods. 1, 2 a 5 Zákona o rodine, náhradná osobná starostlivosť a pestúnska starostlivosť majú prednosť pred ústavnou starostlivosťou. Pred nariadením ústavnej starostlivosti je súd povinný vždy skúmať, či maloleté dieťa nemožno zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti, a ak to nie je možné, do pestúnskej starostlivosti.(1) súd môže nariadiť ústavnú starostlivosť len vtedy, ak je výchova dieťaťa vážne ohrozená alebo vážne narušená, nie je možné dieťa zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti alebo pestúnskej starostlivosti a a) dieťa je osvojiteľné a nie je možné ho zveriť do starostlivosti budúcich osvojiteľov alebo do starostlivosti fyzickej osoby podľa osobitného predpisu, b) rodičia dieťaťa nežijú alebo im v starostlivosti o dieťa bráni závažná prekážka, c) uložené výchovné opatrenie podľa § 37 ods. 3 nevedlo k náprave alebo d) rodičia dieťaťa sú pozbavení výkonu rodičovských práv.(2) Súd v rozhodnutí, ktorým nariaďuje ústavnú starostlivosť, musí presne označiť zariadenie, do ktorého má byť dieťa umiestnené. Pri rozhodovaní o ústavnej starostlivosti a označení zariadenia súd vždy prihliadne na citové väzby maloletého dieťaťa k rodičom, súrodencom a iným blízkym osobám a zohľadní možnosti zariadenia na utvorenie podmienok na zachovanie rodinných a citových vzťahov dieťaťa, jeho rodičov a súrodencov.(5)

33. Podľa § 55 ods. 2 prvá veta Zákona o rodine, ak súd nariadil ústavnú starostlivosť z dôvodov, ktoré sú na strane rodičov, v rozhodnutí zároveň určí rodičom dieťaťa primeranú lehotu na úpravu ich rodinných a sociálnych pomerov tak, aby mohli osobne vykonávať starostlivosť o maloleté dieťa. Ak rodičia úpravu svojich rodinných a sociálnych pomerov v určenej lehote zabezpečia, súd ústavnú starostlivosť zruší. Ak rodičia úpravu svojich rodinných a sociálnych pomerov v určenej lehote nezabezpečia, súd začne aj bez návrhu konanie o zverení dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti alebo konanie o zverení dieťaťa do pestúnskej starostlivosti.

34. Podľa § 62 ods. 1 až 3 Zákona o rodine, plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom je ich zákonná povinnosť, ktorá trvá do času, kým deti nie sú schopné samé sa živiť.(1) Obaja rodičia prispievajú na výživu svojich detí podľa svojich schopností, možností a majetkových pomerov. Dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni rodičov.(2) Každý rodič bez ohľadu na svoje schopnosti, možnosti a majetkové pomery je povinný plniť svoju vyživovaciu povinnosť v minimálnom rozsahu vo výške 30 % zo sumy životného minima na nezaopatrované nepľnoleté dieťa alebo na nezaopatrované dieťa podľa osobitného zákona.(3)

35. Podľa § 75 ods. 1 Zákona o rodine, pri určení výživného prihliadne súd na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného. Na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného prihliadne súd aj vtedy, ak sa povinný vzdá bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, zárobku, majetkového prospechu; rovnako prihliadne aj na neprimerané majetkové riziká, ktoré povinný na seba berie.

36. Podľa § 76 ods. 1 zákona o rodine, výživné sa platí v pravidelných opakujúcich sa sumách, ktoré sú zročné vždy na mesiac dopredu.

37. Podľa § 81 ods. 1 a 2 Zákona o rodine, ak súd rozhodne o umiestnení maloletého dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti, pestúnskej starostlivosti, o nariadení ústavnej starostlivosti alebo o uložení ochrannej výchovy, upraví aj rozsah vyživovacej povinnosti rodičov alebo iných osôb povinných poskytovať maloletému dieťaťu výživné.(1) Súd v rozhodnutí, ktorým nariaďuje ústavnú starostlivosť, súčasne uloží rodičom alebo iným fyzickým osobám povinným poskytovať dieťaťu výživné povinnosť, aby výživné poukazovali zariadeniu, do ktorého má byť dieťa umiestnené. Ak povinný podľa prvej vety neplní vyživovaciu povinnosť poukazovaním výživného zariadeniu, má toto zariadenie právo vykonávať úkony vo veciach uplatňovania nárokov na výživné maloletého dieťaťa, vrátane uplatňovania týchto nárokov v exekučnom konaní vo svojom mene a na účet maloletého dieťaťa.(2)

38. Ústavná starostlivosť je osobitnou formou štátom sprostredkovanej a zabezpečovanej náhradnej starostlivosti o maloleté dieťa, ktorá nahrádza osobnú starostlivosť rodičov o maloleté dieťa v prípadoch, ak ju rodičia nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť. Súd okrem posúdenia hmotnoprávných podmienok pre vyslovenie zverenia maloletého dieťaťa do ústavnej starostlivosti, je povinný v neposlednom rade prihliadať a rešpektovať predovšetkým záujem maloletého dieťaťa. V záujme maloletého dieťaťa v najširšom slova zmysle je, aby vyrastalo v atmosfére šťastia, lásky, porozumenia, stability, tolerancie a harmónie, aby jeho výchova smerovala k pozitívnemu rozvoju jeho osobnosti, nadania a rozumových a fyzických schopností, mravnému, k duchovnému a sociálnemu rozvoju a boli rešpektované jeho práva uvedené v Dohovore o právach dieťaťa, no i v početných medzinárodných dokumentoch, ktorými je Slovenská republika viazaná a z ktorých súdu vyplýva povinnosť dôsledne rešpektovať, chrániť a v prvom rade prihliadať na záujem maloletého dieťaťa.

39. Z citovaného ustanovenia § 54 ods. 2 písm. c) Zákona o rodine vyplýva možnosť nariadenia ústavnej starostlivosti, ktorá má sankčný charakter z dôvodu, že výchova maloletého dieťaťa je vážne ohrozená alebo vážne narušená a iné výchovné opatrenia nevedli k náprave. O narušení výchovy maloletého dieťaťa možno hovoriť vtedy, ak sa v správaní maloletého dieťaťa prejavujú vážne nedostatky alebo ak výchovné prostredie, v ktorom maloleté dieťa žije, vykazuje nedostatky takej intenzity, že dochádza k narušeniu jeho telesného, citového, rozumového a mravného vývoja. Toto narušenie riadnej výchovy maloletého dieťaťa musí byť vážne a v prípade jej narušenia musia nariadeniu ústavnej starostlivosti predchádzať iné výchovné opatrenia, ktoré však neboli vo vzťahu k náprave nedostatočnej výchovy maloletého dieťaťa úspešné. Ak sú dané zákonné predpoklady, nemožno nariadenie ústavnej starostlivosti odkladať. Jej včasné nariadenie totiž môže zabrániť ďalšej škode vo vývoji maloletého dieťaťa, pričom treba vziať do úvahy skutočnosť, že prevýchova má dlhodobý charakter. Povinnou náležitosťou výroku o nariadení ústavnej starostlivosti je presné špecifikovanie zariadenia, do ktorého bude maloleté dieťa umiestnené. Okrem toho musí rozsudok obsahovať tiež výrok o povinnosti rodičov prispievať na výživu na maloleté dieťa s určením jeho výšky, dátumu splatnosti mesačných platieb a uloženie povinnosti poukazovať výživné zariadeniu, do ktorého má byť maloleté dieťa umiestnené, pričom toto zariadenie je platobným miestom.

40. Odvolací súd k veci uvádza, že súd prvej inštancie správne dospel k záveru, že v prejednávanej veci sú splnené podmienky pre nariadenie ústavnej starostlivosti nad maloletým, a to hlavne z toho dôvodu, že pre jeho zdravý psychický a fyzický vývin je potrebné stabilné a bezpečné rodinné prostredie, ktoré zo strany rodičov aktuálne vytvorené nie je, čo bolo v konaní súdom prvej inštancie riadne zistené. Vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že ani po (v konaní vedenom pod sp. zn. 11P/87/2022) uloženom výchovnom opatrení v trvaní 6 mesiacov od 30.01.2023 do 30.07.2023 (ktorým bol maloletý A. dočasne odňatý z osobnej starostlivosti jeho rodičov a bol mu na účely zabezpečenia úpravy rodinných a sociálnych pomerov nariadený pobyt v Centre pre deti a rodiny E.) k úprave rodinných a sociálnych pomerov maloletého dieťaťa doposiaľ nedošlo. Bytové pomery v domácnosti rodičov maloletého naďalej nie sú vyhovujúce pre bezpečný rast maloletého. Primárne však dôvodom na nariadenie ústavnej starostlivosti nad maloletým je zhoršený zdravotný (psychický) stav matky, ktorá odmieta liečbu užívaním liekov, a najmä skutočnosť, že napriek predošlému odsúdeniu sa matka fakticky naďalej pokúša o ďalší intímny pomer s otcom maloletého, ktorý je ako otec zapísaný v rodnom liste ako jej otec a súčasne aj ako otec maloletého, čo z právneho hľadiska vytvára nielen protiprávny stav, ale najmä prostredie, ktoré negatívne pôsobí na budúci riadny psychosociálny a emocionálny vývin maloletého, v ktorom maloletý môže mať zmätok pri definovaní rolí otca, ktorý je zároveň jeho starým otcom. Zhodne so súdom prvej inštancie možno konštatovať, že po umiestnení maloletého A. do Centra pre deti a rodiny E. je jeho pobyt v tomto zariadení z hľadiska jeho zdravého vývoja a výchovy prospešný, pričom kontakt s rodičmi má maloletý zachovaný, rodičmi je pravidelne realizovaný. Z obsahu spisu zároveň vyplynulo, že maloletého A. nemožno zveriť do osobnej starostlivosti jeho otca, nakoľko uložené výchovné opatrenie (v konaní vedenom na Okresnom súde Senica pod sp. zn. 11P/87/2022) nevedlo k náprave u matky, ktorá s otcom žije v spoločnej domácnosti. Maloletého nebolo možné zveriť ani do náhradnej osobnej starostlivosti rodine blízkych osôb alebo príbuzných maloletého, resp. do pestúnskej starostlivosti, pretože záujem prevziať starostlivosť o maloletého nikto záujem neprejavil.

41. Keďže súd prvej inštancie rozhodol o nariadení ústavnej starostlivosti nad maloletým, bol súčasne povinný rozhodnúť aj o úprave vyživovacej povinnosti rodičov voči maloletému s určením povinnosti

rodičom poukazovať súdom určené výživné konkrétnemu ústavnému zariadeniu, do ktorého bol maloletý umiestnený. Túto zákonom stanovenú povinnosť súd prvej inštancie splnil, čo vyplýva z výrokov II. a III. napadnutého rozsudku. Zároveň správne súd prvej inštancie výrokom IV. určil rodičom maloletého A. lehotu jedného roka na úpravu ich rodinných a sociálnych pomerov tak, aby mohli osobne vykonávať starostlivosť o maloletého A..

42. V súvislosti s matkou namietaným prejavom celkovej nespokojnosti s rozhodnutím súdu prvej inštancie o nariadení ústavnej starostlivosti nad maloletým, odvolací súd konštatuje, že obsahom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky nie je záruka, že rozhodnutie súdu bude spĺňať očakávania a predstavy účastníka konania. Podstatou je, aby postup súdu bol v súlade so zákonom, aby bol ústavne akceptovateľný, a aby jeho rozhodnutie bolo možné kvalifikovať ako zákonné, preskúmateľné a bez znakov arbitrárnosti, čo v danom prípade splnené bolo.

43. Odvolacie námietky matky preto odvolací súd nepovažoval za spôsobilé privodiť zmenu napadnutého rozhodnutia, a preto rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1, 2 Civilného sporového poriadku z dôvodu vecnej správnosti potvrdil spolu s vecne správnym výrokom o náhrade trov prvoinštančného konania.

44. O náhrade trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa vyššie citovaného ustanovenia § 52 Civilného mimosporového poriadku tak, že žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania, keďže nezistil žiaden z dôvodov pre pripustenie výnimiek z jeho aplikácie.

45. Senát odvolacieho súdu prijal tento rozsudok pomerom hlasov 3:0, teda jednohlasne.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je podľa § 421 CSP prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvom pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 CSP).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plyní znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1).

Povinnosť podľa ods. 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prvej inštancie alebo pred odvolacím súdom (§ 433 CSP).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 CSP).

V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 CSP).